

Pomnik króla Zygmunta Starego

Współrzędne: Szerokość - 52.573807, Długość - 23.325605

Kleszczele - Historia miejscowości

Nazwa Kleszczele pojawiła się w dokumentach już w XV w., a prawa miejskie miejscowość uzyskała w 1523 r. z przywileju króla Zygmunta Starego. Do XVI w. miejscowość zamieszkiwała wyłącznie ludność pochodzenia ruskiego, która napływała z Wołynia od wczesnego średniowiecza. W XVI w. istniały w Kleszczelach dwie prawosławne cerkwie parafialne: p.w. św. Jerzego i p.w. św. Mikołaja, należące do diecezji włodzimierskiej ze stolicą we Włodzimierzu Wołyńskim. Okres panowania litewskiego zapoczątkował proces zmiany sytuacji etnicznej i wyznaniowej. W rozwój miasta, a szczególnie umocnienie religii rzymsko katolickiej, dużo wysiłku włożyły królowa Bona, żona Zygmunta Starego, oraz królowa Anna, żona Stefana Batorego. W 1533 r. królowa Bona wykupiła z rąk kanclerza Olbrachta Golsztolda m.in. Kleszczele, otrzymując je w dożywotnie władanie. Z inicjatywy królowej Bony przeprowadzono "pomiarę włóczną", która przyniosła duże zmiany w procesie zasiedlania podlaskich królewskich ziem. W jej wyniku zlikwidowano wiele małych osad tworząc duże, zwarte wsie. Dla Kleszczel wymierzono 5 wsi przedmieść (Dobra Woda, Babicze-Kuzawa, Trubianka, Nurzec-Czeremcha, Kośna-Daszewicze). W roku 1544 Bona założyła kościół parafialny łaciński p.w. św. Zygmunta i na jego uposażenie oddała targowe od rzemieślników. Natomiast królowa Anna w 1581 r. udzieliła miastu pozwolenia na zbudowanie ratusza z postrzegalnią, szynkiem i wagą. W tym samym czasie miasto otrzymało drugi przywilej - prawo używania pieczęci z herbem (baranek z chorągiewką oraz napis: SIGILLUM CIVITATIS KLESZCZELOWIENSIS). W tym okresie miasto liczyło ok. 2.300 mieszkańców trudniących się przeważnie rzemiosłem, handlem oraz sprzedażą chmielu.

Po zawarciu unii brzeskiej w 1596 r. prawosławni parafianie kleszczelowscy przez dłuższy czas pozostawali przy wierze ojców. Dopiero od 1633 r. cerkiew p.w. św. Mikołaja została przekształcona w unicką.

W literaturze znajdują się wzmianki o istnieniu huty szkła w 1758 r. Wielki rozwój miasta przerwały wojny szwedzkie oraz pożar w 1777 r., po którym ze 181 domów pozostało tylko 13, ale już źródła z 1794 roku podają, że miasto liczyło 270 domów.

Do III rozbioru Polski miasto należało do ziemi bielskiej w woj. podlaskim, a za czasów pruskich do powiatu bielskiego w departamencie białostockim. Mieszkańcy zajmowali się głównie rolnictwem. Kleszczele słynęły z plantacji chmielu, który eksportowano do Królewca. Po III rozbiorze Polski tereny te znalazły się w granicach Prus. Po podpisaniu traktatu pokojowego w Tylży w 1807 r., aż do wybuchu I wojny światowej, należały do Cesarstwa Rosyjskiego. Okres panowania carskiego spowodował powrót od 1839 r. ogółu podlaskich Rusinów do kanonów Cerkwi prawosławnej wprowadzając jednocześnie rosyjską otoczkę obrzędowo - kulturową widoczną szczególnie w rosyjskiej wymowie cerkiewnosłowiańskich tekstów liturgicznych, głoszeniu kazań w języku rosyjskim oraz w formach architektonicznych cerkwi budowanych w II połowie XIX w. W tym okresie wymurowano cerkwie w Kleszczelach p.w. Zaśnięcia NMP oraz Kośnej p.w. św. Mikołaja. Pochodzące z panowania rosyjskiego oznaki zewnętrznego życia religijnego w cerkwi prawosławnej pozostały do dziś. W drugiej połowie XIX w. w centrum miasta Żydzi wzniesli synagogę. Do dzisiejszych czasów zachowały się pozostałości cmentarza żydowskiego, położonego za zabudową w niedalekiej odległości od drogi prowadzącej do Czeremchy.

W 1910 r. wybudowano rzymsko - katolicki kościół parafialny p.w. św. Zygmunta Burgundzkiego, który funkcjonuje również

Pomnik króla Zygmunta Starego

obecnie.

W czasie I wojny światowej w 1915 r. w wyniku ewakuacji ludności prawosławnej w głąb Rosji liczba mieszkańców zmalała. We wrześniu tego roku na skutek działań wojennych została rozbita cerkiew p.w. św. Mikołaja. Ocalała dzwonnica, która od 1937 r. spełnia rolę kaplicy. Po uzyskaniu przez Polskę niepodległości obszary te znów znalazły się w granicach państwa polskiego. Podczas pożaru miasta w 1924 r. spłonęła cerkiew p.w. św. Jerzego. W miejsce dawnej cerkwi w 1998 r. wybudowano kapliczkę pod wezwaniem św. Jerzego.

W czasie II wojny światowej miasto uległo kolejnym zniszczeniom, a ludność w znacznym stopniu wymordowano. Wyzwolenie Kleszczel nastąpiło 20 lipca 1944 r. przez 65 Armię Frontu Białoruskiego. Przez cały okres powojenny ludność wiejska była narażona na działania różnego rodzaju formacji partyzanckich oraz band o charakterze rabunkowym.

Po II wojnie światowej Kleszczele nie odzyskały już dawnej świetności i utraciły w 1950 r. prawa miejskie, które zostały nadane ponownie w 1993 r.

Materiał tekstowy pochodzi z portalu miejskiego www.kleszczele.pl